Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

After publication of his first novel, The Time Machine, Wells was hailed as a new Jules Verne. Although he was not the first author to write about time travel, he was the first to make it a plausible and popular theme. The novel was a great success and established Wells as a leading author of science fiction. The story, which has been adapted for stage, film and television, has inspired many other works of fiction.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Cuprins

1. Cea de-a patra dimensiune 7
2. Povestea Exploratorului Timpului 25
3. Începutul călătoriei 37
4. Exploratorul Timpului și creaturile 48
5. Exploratorul Timpului era frustrat 68
6. Lumea Morlocilor 106
7. Sosirea nopții 117
8. Palatul de porțelan verde 128
9. Capcana sfinxului alb 147
10. O viziune și mai îndepărtată 153
11. Întoarcerea Exploratorului Timpului 160

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Capitolul 1

Cea de-a patra dimensiune

Exploratorul Timpului (astfel se va numi în această povestire personajul cu pricina) expunea publicului o teorie destul de vagă. Ochii lui cenuşii sclipeau, iar chipul, de obicei palid, îi era acum roşu şi însufleţit. Focul ardea vesel, iar lumina blândă a becurilor incandescente din aplicele argintii în formă de crin scotea în evidenţă bulele de aer care licăreau şi se ridicau în paharele mesenilor. Scaunele, pe care le crease chiar el, mai degrabă îl îmbrăţişau pe cel care şedea pe ele decât să-i asigure doar un sprijin pentru spate şi, în jur, domnea acea atmosferă lejeră de după cină, când gândurile o iau razna eliberate din chingile preciziei.

Participanţii admirau, leneşi, seriozitatea cu care gazda adunării, Exploratorul Timpului, le explica faptul că paradoxul pe care urma să-l descrie va combate unele teorii învăţate la şcoală. De exemplu, geometria, care se baza pe o concepţie greşită.

– Oare nu e cam mult pentru început? zise Filby, un om cu părul roşcat, căruia îi plăceau argumentele.

– Nu am intenţia să vă cer acceptarea vreunei idei fără o bază raţională. Imediat veţi fi de acord şi dumneavoastră cu atât cât îmi este necesar. Ştiţi desigur că o linie geometrică, o linie de grosime zero, nu are o existenţă reală. Este ceea ce aţi învăţat, nu-i

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

aşa? La fel şi planul geometric. Lucrurile acestea sunt simple abstracţiuni.

– E adevărat, zise Psihologul.

– Tot astfel, având numai lungime, lăţime şi înălţime, un cub nu poate să aibă o existenţă reală.

– Aici am o obiecţie, zise Filby. Un corp solid poate să existe în mod cert. Toate obiectele reale...

– Aşa crede, probabil majoritatea oamenilor. Dar aşteptaţi o clipă. Poate să existe un cub în mod instantaneu?

– Nu înţeleg, zise Filby.

– Este cu putinţă ca un cub, care nu are nici un fel de durată în timp, să aibă o existenţă reală?

Filby căzu pe gânduri. Exploratorul Timpului îşi continuă explicaţia spunând că orice corp real trebuie să se întindă în patru direcţii: trebuie să aibă Lungime, Lăţime, Înălţime şi Durată. Dar, dintr-o infirmitate naturală a organismului nostru, pe care avea s-o explice îndată, oamenii era înclinaţi să nu ţină seama de acest fapt.

– Există, în realitate, patru dimensiuni: trei pe care le numim cele trei planuri ale Spaţiului, şi o a patra – Timpul. Totuşi, nu putem trece cu vederea tendinţa de a se stabili o distincţie artificială între primele trei dimensiuni şi ultima, deoarece, din întâmplare, conştiinţa noastră se mişcă cu intermitenţă de-a lungul ultimei dimensiuni într-o singură direcţie, de la începutul până la sfârşitul vieţii. Ei bine, este evident că peste faptul acesta se trece întotdeauna cu vederea, continuă Exploratorul Timpului, uşor

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

înveselit. Într-adevăr, acesta lucru este ceea ce se înțelege prin a Patra Dimensiune, cu toate că unii dintre cei care vorbesc despre ea nu-şi dau seama că, de fapt, aceasta vor şi ei să înțeleagă. Este un alt mod de a privi Timpul. Nu există nicio deosebire între Timp şi oricare dintre celelalte trei dimensiuni ale Spațiului, decât doar că de-a lungul Timpului se mişcă mereu conştiința noastră. Unii nebuni abordează într-un mod cu totul eronat această idee. Ați auzit cu toții ce spun ei cu privire la această a Patra Dimensiune?

Primarul din Provincie răspunse că el nu auzise.

Exploratorul Timpului le spuse:

– Spațiul, conform matematicienilor, ar avea trei dimensiuni, care pot fi denumite Lungime, Lățime şi Înălțime şi poate fi definit întotdeauna prin referire la trei planuri, fiecare în unghi drept față de celelalte. Dar unii filozofi se întreabă de ce numai trei dimensiuni – de ce să nu poată exista şi o altă direcție în unghi drept față de celelalte trei? Şi au încercat chiar să construiască o geometrie cu patru dimensiuni. Profesorul Simon Newcomb a expus acest punct de vedere, cam cu o lună în urmă, la Societatea Matematică din New York. Ştiți că, pe o suprafață plană, care are doar două dimensiuni, putem reprezenta figura unui corp tridimensional, şi, pornind de aici, ei socotesc că printr-o imagine a unui obiect cu trei dimensiuni ar putea reprezenta şi una cu patru – dacă ar putea stăpâni perspectiva obiectului. Înțelegeți?

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

– Probabil că da, murmură Primarul din Provincie; şi, încreţindu-şi sprâncenele, se cufundă într-o stare de introspecţie, mişcându-şi buzele ca unul care repetă nişte formule mistice. Da, acum probabil că înţeleg, zise el după o pauză, luminându-se pentru câteva clipe la faţă.

Exploratorul explică faptul că, de o bucată de vreme era preocupat de această geometrie cu patru dimensiuni. Unele dintre rezultatele care fuseseră obţinute erau curioase. De exemplu, dacă s-ar lua în considerare portretele aceluiaşi om la opt ani, la cincisprezece, la şaptesprezece, la douăzeci şi trei, şi aşa mai departe. Toate acestea erau, în mod evident, nişte secţiuni, adică reprezentări tridimensionale ale fiinţei cu patru dimensiuni, care era ceva fix şi inalterabil.

După o pauză, Exploratorul Timpului continuă, spunând că omenii de ştiinţă cunosc foarte bine faptul că Timpul nu este decât un fel de Spaţiu. Exista o diagramă ştiinţifică simplă, o înregistrare a mersului vremii. Linia aceasta, pe care o urmărea cu degetul, arăta mişcarea barometrului. Ieri se ridicase, aseară scăzuse, azi dimineaţă crescuse din nou, ridicându-se uşor până la acest punct. Era sigur că mercurul nu trasase această linie în nici una dintre dimensiunile general recunoscute ale Spaţiului. Şi, totuşi, cu siguranţă că trasase o astfel de linie, şi trebuia să tragem, deci, concluzia că ea fusese trasată de-a lungul dimensiunii Timp.

Medicul, întrebă, privind ţintă la jăratecul din cămin, cum se face că Timpul, dacă era într-adevăr numai o a patra dimensiune a Spaţiului, era şi fusese întotdeauna considerat ca fiind ceva diferit? Şi de ce nu ne putem mişca în Timp, aşa cum ne mişcăm în celelalte dimensiuni ale Spaţiului?

Exploratorul Timpului zâmbi:

– Sunteţi atât de sigur că ne putem mişca liber în Spaţiu? Putem merge destul de uşor înapoi şi înainte, la dreapta şi la stânga şi oamenii au făcut asta dintotdeauna. Admit că ne mişcăm liber pe două dimensiuni. Dar în ceea ce priveşte mişcarea în sus şi în jos? Aici suntem împiedicaţi de gravitaţie.

Medicul răspunse că existau baloane.

– Dar înainte de a exista baloane, omul nu avea, în afară de săriturile bruşte şi de neregularităţile terenului, nici o posibilitate de mişcare verticală.

– Totuşi, oamenii puteau să se mişte puţin în sus şi în jos, zise Medicul.

– Mai uşor, mult mai uşor în jos decât în sus.

– Dar în Timp nu te poţi mişca deloc, nu te poţi îndepărta de clipa prezentă.

Exploratorul le spuse că această idee era greşită.

– Tocmai aici se înşală toată lumea. Noi ne îndepărtăm fără încetare de clipa prezentă. Existenţa noastră mentală, care, nefiind materială, nu are dimensiuni, se mişcă de-a lungul dimensiunii Timp cu o viteză uniformă, din leagăn şi până la mormânt. Ca şi cum a călători în jos, dacă ne-ar începe viaţa

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

la cincizeci de kilometri deasupra suprafeței pământului.

– În asta constă marea dificultate, întrerupse Psihologul. Poți să te mişti în toate direcțiile Spațiului, dar nu poți să te mişti în Timp.

Dar Exploratorul le spuse că acela era însuşi sâmburele marii lui descoperiri şi că se înşelau spunând că nu ne putem mişca în Timp. De pildă, când îți aminteşti cu multă precizie de un anume incident, te întorci la clipa când s-a produs: devii, după cum se spune, absent. Faci, pentru o clipă, un salt în trecut. Desigur că omul nu are posibilitatea să se oprească în trecut mai mult timp, după cum un sălbatic sau un animal nezburător nu poate să se mențină la doi metri deasupra pământului. Dar omul civilizat era mai avansat decât sălbaticul în această privință. El se putea ridica, împotriva gravitației, într-un balon, şi de ce n-ar putea să spere că, în cele din urmă, va putea să oprească în loc sau să accelereze goana sa de-a lungul dimensiunii Timp, sau chiar să se întoarcă şi să călătorească înapoi?

Filby era de părere că această idee era cu totul împotriva rațiunii, cu alte cuvinte că se pot folosi fel de fel de argumente prin care să se demonstreze că negrul era alb, dar el nu ar fi putut fi convins.

– Probabil că acum ați început să înțelegeți obiectul cercetărilor mele în geometria cu patru dimensiuni, spuse Exploratorul Timpului. E multă vreme de când aveam doar o idee vagă despre o maşină care ar călători indiferent în orice direcție

a Spațiului şi a Timpului, după dorința celui care o conduce.

Filby se mulțumi să râdă.

– Am şi verificat-o experimental, zise Exploratorul Timpului!

Psihologul sugeră că ar fi nespus de folositoare pentru un istoric, deoarece s-ar putea verifica versiunea adevărată a unor evenimente. Discuția între cei prezenți continuă cu diferitele utilizări posibile ale acestei maşini, de exemplu ca să se învețe limba greacă direct din gura lui Homer sau Platon, sau să se poată depune banii la bancă şi folosi în viitor, alergând cu maşinăria direct acolo.

Atunci, Exploratorul Timpului le spuse că avea de gând să facă un experiment, ca să-şi verifice teoriile. Privi în jur, la musafiri, zâmbind. Apoi, continuând să zâmbească şi înfundându-şi mâinile în buzunarele pantalonilor, ieşi încet din cameră şi i se auziră papucii prin lungul coridor care ducea la laboratorul său.

Psihologul privi spre cei prezenți, întrebându-se ce mai născocise savantul.

– Vreo scamatorie sau cam aşa ceva, zise Medicul, iar Filby încercă să povestească despre un prestidigitator pe care îl văzuse la Burslem, dar, înainte de a-şi termina introducerea, Exploratorul Timpului se înapoie, aşa că anecdota lui Filby rămase în aer.

Obiectul pe care îl ținea în mână Exploratorul Timpului era un mecanism strălucitor, metalic, de o

Libris.RO

construcție foarte delicată, cu puțin mai mare decât un ceas obișnuit. Unele resorturi erau de fildeș, altele dintr-o substanță cristalină și transparentă. Pentru privitori, tot ceea ce urmă – în afară, doar, de cazul când acceptau explicațiile lui – era un fenomen absolut inexplicabil.

Luă una dintre măsuțele care erau împrăștiate prin toată odaia și o așeză lângă foc, cu două picioare pe covorașul din fața căminului. Pe această masă puse mecanismul. Apoi își trase un scaun și se așeză. Singurul obiect care se mai afla pe masă era o mică lampă cu abajur, a cărei lumină vie cădea din plin pe mecanism. Împrejur, mai erau vreo duzină de lumânări, două pe polița căminului în sfeșnice de bronz și alte câteva în candelabre, așa încât odaia era foarte puternic iluminată. Povestitorul se instalase într-un fotoliu scund, foarte aproape de foc, și îl trăsese cât mai în față, în așa fel încât să fie aproape, între Exploratorul Timpului și cămin. Filby ședea în spatele lui, privindu-i peste umăr. Medicul și Primarul din Provincie îi vedeau profilul dinspre dreapta. Psihologul – din stânga. Bărbatul Foarte Tânăr stătea în picioare în spatele Psihologului. Toți erau cu atenția încordată. Le era imposibil să creadă că, în asemenea condiții, ar fi fost cu putință să li se prezinte vreo scamatorie, oricât de subtil ar fi fost concepută și oricât de îndemânatic ar fi fost executată.

Exploratorul Timpului privi mai întâi spre musafiri, apoi spre mecanism.